

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 2.

Az új ipartörvény.

Irta: **Ernszt Sándor** országgy. képviselő.

Huszonnégy esztendeig vártunk erre a kísérletre, a mely most történik, hogy az elavult, gyökeresen rossz ipartörvényt megjavítsuk. Minderki beismerte, hogy a törvény rossz, védelem senkinek sem nyújt. Az iparosvilág legjobban érezte, hogy átkos törvény ez az érvényben levő ipartörvény s még sem történt semmi. Huszonnégy év alatt lett volna idő valamely javításra, körülöttünk szomszédjaink meg is cselekedtek, a maguk idevágó törvényeit megjavították, mi a rossznak beismerésénél maradtunk.

Most végre történik valami kísérlet. Kezünkben van egy előadói tervezet, melyért senki sem felelős, mely még számtalan bíróság elé fog kerülni, mely körülbelül ezer paragrafusból áll.

Megvallom őszintén, nem így képzeltem a dolgot. Hiszen ezer paragrafusos törvényjavaslat mindig abban a veszedelemben forog, hogy eltemetik az egészet s soha sem lesz belőle törvény.

Véleményem szerint jobb lett volna egy kurta javaslatot készíteni, melyben befoglaltattak volna azon elvek, melyre

a javítás szempontjából szükség van s akkor lett volna remény, hogy a javaslatból rövidesen, nagyobb összeütközések nélkül törvény lesz.

Mik ezek az elvi kérdések?

A legfontosabb és legdöntőbb kérdés, melytől az iparos életében minden függ, a verseny, a konkurrencia kérdése.

A jövő törvényének úgy kell szerkesztve lennie, hogy a féktelen, a mindent felforgató, pusztító rendszer, az örült verseny korlátok közé szorítsassék. A liberális urak dicsőítették »az erők szabad játékát«. Nekik a féktelen verseny volt a biztosítéka a gazdasági élet szabad fejlődésének. Nekünk az ilyen szabadság csak bő és kényelmes köpönyegnek látszott, mely alatt mindennemű csalás, lelkiismeretlenség, pusztítás igen jól elfért. Nekünk fődolog az ember, a munkálkodó, az iparos, szerintünk úgy kell intézni és igazítani az ügyeket, hogy aki dolgozik meg is éljen, legyen védve, ne vad és rendetlen körülmények között keresse kenyerét, nem tudván, hogy utolsó percben ki ront rá, ki veszi el azt a falat kenyerét, melyre ő és családja számított.

Szerintünk köteles az államrend védelmezni a dolgozó, termelő osztályokat, következésképpen köteles a termelés viszonyait szabályozni. A kisiparosnak a vi-

szonyai mások a városban, mások a vidéken, de mindkét helyen féltelmes versennyel küzd. A városokban ott vannak a raktárak, az árucarnokok, a kereskedők, kiknek manap joguk van mindent árusítani. Külföldi gyárak városainkat telepekkkel lepik el, gyári, selejtes, de olcsó árukkal özönlik el a piacot. Félig tanult emberekkel, sokszor tanoncokkal, vagy tanulatlan női munkásokkal állították elő áruikat. Sokszor hitelbe vásárolták a nyers anyagot, a nyersanyag kifizetése előtt csődbe jutottak, hitelezőikkel 50 percentre kiegyeztek, de már akkor nagy mennyiségű árut a piacra dobtak. Hogyan versenyezzen ezekkel egy szolid, igaz mesterember? Azt mondják kérem, a régi iparos nem élelmes, hja, ha az élelmesség alatt azt értik, hogy nem tudja hitelezőjét és vásárlóját egyaránt becsapni, az lehet, hogy nem élelmes, mert ez az élelmesség a mi iparosaink természetében nem volt, az ily élelmességre is születni kell.

Nem tudott védekezni a mi emberünk azokkal a mai mondva csinált iparosokkal szemben, akik a mesterséget soha sem tanulták, de annál nagyobb arányban árusították a kész árukat. Semmi sem kellett ehhez az üzlethez, csak egy kis tőke s az illető ma cipész, holnap szabó, holnapután kalapos lehetett. Sze-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A magyar gazdák angolországi tanulmányutja.

Irta: **gútori Földes Béla.**

(Befejező közlemény.)

Skótszágnak fő és legszebb városa Edinburgh, közepén kiemelkedő hegyen a történelmi nevezetességű várral, melyhez Stuart Mária drámája tűződik.

Legnagyobb nevezetessége ezen festői szép fekvésű városnak maga a híres vár, melyben Stuart Mária lakosztálya ma is látható, ugyancsak itt őrzik a skót kormányzati ékszerket, melyek igen nagy értékeket képviselnek.

A vár egészen jó karban van tartva és egy része jelenleg kaszárnyául szolgál, míg a másik része múzeumnak van berendezve.

Egy század gyalogság vonult be éppen akkor, midőn mi a várba mentünk.

Elől ment négy »nemzeti zenész« eredeti skót dudával, melyek sikító és fületsértő hangjaira lépkedett a század. Maga a gyalogság egyenruházata határozottan szép! A fejen kis

skót sapka hátul lelógó két rövid szalaggal, rövid, derékig érő kis zubbony, a derékről sok ránkba szedve lóg le a kis »schottis« színű szoknya, a derékon egy széles öv patron-táskákkal és oldal fegyverrel, a lábon magas száru bakkancs és a térdén alul érő szintén kockás szárnyalatu világos posztó kamasni. A legénység vállra fektetve viszi fegyverét. A tisztek, kiknek uniformisa alig különböztethető meg a közemberekétől, mereven a derék övhöz erősítve hordják nagy kosárral ellátott egyenes kardjukkal.

A várnak egyik u. n. fegyvertermében van elhelyezve az az ágyu talpa amelyen Victoria királynő koporsóját vitték. Mert angol és skót országban az uralkodókat és a hadvezéreket ágyu talpon viszik utolsó utjokra.

A vár megtekintése után egy séta kocsizást tettünk a városban, ezen séta kocsizás alatt volt alkalmunk gyönyörködni a skót főváros szépségében, mert Edinburgh az általános közvélemény szerint a világ egyik legszebb városa.

Szép széles utcák, pompás köztetek, lépten-nyomon remek szobrok, melyek a skót vitézséget hirdetik az angol gyarmatok szerzésénél lezajlott háborúkban; a pompás középületek mind emelik a szépségét.

A skótok általában olyan viszonyban vannak angol országgal, mint mi Ausztriával. Angol országnak van fejlett ipara és kereskedelme, mi Skóciára azt lehet mondani, hogy aránylag szegény. Mert bizony Trossachs-Callender környékén láttunk olyan kopár vidékeket, hogy akaratlanul is az jutott az ember eszébe: lám itt a brit szigeten sem minden fenekig tejfel és bizony van itt is szegény ember elég.

Edinburghban a skót királyi gazdasági-egyesület hívta meg a magyar gazdák társaságát egy pompás Lunchra. Itt egy érdekes epizód játszódott le; t. i. az elhelyezkedés után az egyik pincér tiszta magyar nyelven kérdezte: »parancsolnak az urak pezsgőt?« Lett erre általános ámulás és érdeklődés a magyarok között és rövidesen tudta mindenki, hogy a kérdéses pincér törzsgyökeres magyar ember, magyaróvári születésű és ezelőtt két évvel vetődött Angolország, majd később Skótszágba. A Lunch alatt a Skót kir. gazdasági egyesület elnöke üdvözölte a magyar gazdákat és a magyar királyra üritette poharát, mire a magyarok közül Esterházy gróf a skót királyra és többen a skót nemzet felvirágzásaira üritették poharukat.

Edinburghból búcsút mondva Skótszágra

Intézeti fehérművek: paplanok, takarók, kalapok, iskolai táskák;
Kézimunkák és hozzávalók a legnagyobb választékban;
Női divat salon első rendű munkaerővel. Beiratások ideje alatt tetemesen leszállított árak.

CZILLER IMRE

■ árnháza ■
 Olasz, Fő-utca (Rákóczi-ut) főlk-
 üzlet: Szent László-tér,
 Sas gyógyszerár mellett.

gény ember, éhséggel küzdő iparos akadt minden városban bőven. Ezek az újvilág fehér rabszolgái. Otthon dolgoznak egész családjukkal naponta 15 órán keresztül s éhesen, rongyosan tengődnek gyermekeikkel együtt. Ha kapálni, kaszálni tudnának, sokkal könnyebben élhetnének. De most dolgoznak, dolgoznak mindig többet, mindig nehezebben s az eredmény, hogy rabszolgatartójuk épen csak annyit juttat nekik, hogy a munka ki ne hulljon kezükből.

Ezekkel a rabszolgatartókkal szemben, ezekkel a hamis iparosokkal szemben, kik tulajdonképpen soha semmiképpen iparosok nem voltak, a becsületes iparosok hogyan tudott volna versenyezni?

Az új törvénynek kötelessége rendet teremteni a termelésben, rendet, hogy a verseny lehetőleg méltányos legyen.

Justh Gyula és a makói függetlenségi párt. Makóról táviratozzák nekünk: A makói függetlenségi párt ma a városi tisztviselői választások ügyében jelölő gyűlést tartott, mely alkalommal nagy ünneplésben részesítette Justh Gyulát a legutóbb ért híresztelésekkel és támadásokkal szemben. Lakatos Pál hosszabb beszédben rámutatott arra, hogy nemcsak Makón, de az egész országban megméltózzák a függetlenségi pártot a rendbontó elemek; ezeket a pártból ki kell tessékelni. Majd dr. Dózsa Sámuel indítványára Justh Gyulát a gyűlésből táviratilag üdvözölték, melyben őt a párt rendíthetetlen bizalmáról biztosítják. Azután bizottságot küldtek ki a párt újjászervezése ügyében.

Az ellenkoalíció. Akárhogy is tagadták a nemzetiségiek, demokraták és balpártiak a szocialistákkal való barátságot, mégis csak kibújik a szeg a zsákból. Ime a *Népszava* ilyen formán hivatja szövetségeseit egy táborba:

— Nagyon természetes dolog, — írja

— ha az általános választójog meghamisítása ellen közös harcra egyesülnek mindazok az elemek, a kiknek érdekükben áll az ország demokratizálása és akik ezt az érdeküket fölismerték. Természetes és szükséges, hogy létrejöjjön az általános választójog koalíciója. Ha a nép piócái egy időre megelégednek a közöttük is tenállo érdekellentétekről és egységes reakciós tömeggé tudnak alakulni a demokrácia győzelmének megakadályozására; akkor a demokráciára rászorult különböző elemek is átugorhatják a közöttük fenálló választófalakat és egy közös cél érdekében egységes táborként vonulhatnak a harcba. A háromgyermek kormány, amikor az általános választójog ellen teljesen egybeforr, egyúttal összetereii, közös eljárásra kényszeríti az általános választójog híveit.

Ugy hírlik, hogy az ellenkoalíció pártjai sűrűn érintkeznek, hogy közös akciójuk egyes pontjait is megállapítsák.

Kossuth jobban van

Kossuth Ferenc a tegnapi napon semmit sem változtatott életmódján. Délelőtt 10 órától délután fél 3-ig rövid megszakításokkal fogadta a főosztályok előadót, olvasta az aktákat és a véglegesen elintéztetteket alá is írta. Közben fogadta a győri küldöttségeket és délelőtt Müller Kálmán tanár háziorvosát, akivel tréfálkozott is, hogy már holt hírére is költik. Reggel ugyanis elolvasta az összes lapokat és így tudta hogy mit híreszteltek róla a tegnapi lapok.

Müller tanár elmondja, hogy tegnap délelőtt járt Kossuthnál és miután azóta nem hívták — ez a beszélgetés reggel 9 órakor folyt le — feltételezi, hogy a miniszter állapotában hátrányos változás nem állott be, miután ő a környezetnek szigorúan meghagyta, hogy a legkisebb rosszabbodásnál azonnal értesítsék.

Arra a kérdésre, hogy ez a változatlan állapot jó, vagy rossz e, azt felelte Müller:

— Semmivel sem rosszabb és semmivel sem aggasztóbb, mint ezelőtt hat évvel.

A tanár ma délelőtt 11 órakor tette meg

rendes látogatását Kossuthnál. Ez alkalomból egy tudósítónak a következőket mondta:

— Kossuth az éjszakát elég jól töltötte; tájélmái kevésbé bántották. Az izzadmány lohadó félben van. A közérzet kielégítő. Ma is intézi az ügyeket a referensekkel.

Kossuth közvetlen környezete a következő jelentést adták: Kossuth ma igen jól érzi magát. Délig nyolc referenst fogadott. Szerényi József államtitkárt táviratilag értesítették, hogy folytathatja utazását. Sem a minisztert, sem az államtitkárt senki sem fogja helyettesíteni; Kossuth továbbra is személyesen fogja vezetni a minisztériumot.

Gazdasági munkálakások a megyében.

Eröss Rezső javaslata.

A jelenlegi kormány egyik legfontosabb alkotása a munkálakások létesítésére vonatkozó törvény rövid időn belül Bihar megyében is meg fog alakulni.

A megyében már korábban több község kérte a munkálakások felépítését, azonban a kérelmeket érdemileg ezideig nem intézték el, mert az alispán az egész vármegyére egyszerre szándékozik megvalósítani. A kérvényeket Eröss Rezső gazdasági előadónak osztotta ki a vármegye. Eröss Rezső az ügyre vonatkozólag a tegnapi közigazgatási bizottsági ülésen terjesztette elő nagyfontosságú javaslatát a szabályrendelettel együtt, mely a megvalósítandó épületek elkészítésére és azok fenntartására készített.

Eröss Rezső kiválóan fontosnak tartja a munkálakások kérdésének megvalósítását. Ezt a kormány is elismerte akkor, mikor támogatását tette kilátásba. Az országban először Békésvármegye oldta meg ezt a kérdést, amikor 500.000 korona kölcsönt szavazott meg munkálakásokra. Nyomon követte Békést Csanád, mely 320.000 koronát szavazott meg. Az elő-

nak, ismét angol földre mentünk a New Castle-i angol mezőgazdasági kiállítás megtekintésére.

New Castle-ben a kiállítás miatt annyira túl voltak zsúfolva a szállodák, hogy társaságunk java-részét privát házaknál szállásolták el.

Az egyik társunknak kit történetesen egyedül szállásoltak be a Westmorland st. 90 sz alá, igen érdekes és nem kevésbé veszedelmes kalandja akadt.

Most N. főispán a kaland hőisének szájába adom a szót és egyszerűen idézem úgy a a kaland előadását, ahogy azt ő elmondotta.

Előre bocsátom, hogy sem berugva, sem pedig kótyagos nem voltam, hanem egész józan fővel mentem este 10 óra után haza szállásomra. Egész nyugodtan vetkőztem le s midőn papucsomat akartam felvenni, csak az egyiket találtam az ágyam lábánál; erre fogom a gyertyát, gondolva, hogy tán az ágy alatt lesz papucsom párja, az ágy alá nézek és ott a legnagyobb meglepetésemre egy férfit látok hason fekvé amint karjával az arcát eltakarja. Én természetesen sietve tettem le a gyertyát és minthogy fegyver nem volt a kezem ügyében, első gondolatom az volt, ki megyek és

segítségért kiáltok. Sietve mentem, az az rohantam az ajtóhoz, de az ajtó be volt zárva. E közben már hallottam, hogy az ágyam alá bujt gyanus alak ugyancsak iparkodik ki az ágy alól.

Egy kínos pillanat telt el, míg végre a belülről bezárt ajtót a zárban levő kulccsal kinyitottam és kirohantam a tornácra — és innét a nyitott kapun az utcára. Közben hátra nézve láttam, hogy a gazember a szobámból kiugorva az udvar felé menekül.

Az utcára érve segítségért kiáltottam és szerencsémre éppen arra jött társaságunk két tagja, kiknél revolver is volt és a rövid idő múlva ott termett rendőrrel átkutattuk az udvart és az egész lakást, de hiába, a gézengúz-nak hült helye és semmi nyoma sem volt! A rendőr midőn aztán a tényállást megtudta, szinte mentegetőzve mondotta, hogy ez majdnem mindennapi dolog.

A kiállításban a devouschieri herceg fogadott és a kiállítás titkárságánál egy egy diszkortésú kiállítási catalogussal leptek meg bennünket.

A kiállítás maga felette érdekes volt és

tanulságos látni valót nyújtott a gazda szemének.

Tavaly volt alkalmam látni a Németországban rendezett düsseldorfi gazdasági kiállítást és így már csak összehasonlítás kedvéért is kétszeres érdeklődéssel néztem az angol kiállítást.

Az összehasonlítás különösen az állattenyésztést illetőleg határozottan az angolok javára dönt el. Mert láttunk mi Németországban is igen szép állatokat, de nem úgy és nem olyan precizitással kitenyészve, mint itt Angolországban, hol az egyes jellemző és jellegzetes faji tulajdonságok annyira szembeötlők, hogy a fajtisza állatra a csak kevésbé szakértő is rá mondta rögtön, hogy pl. ez »Hunter«, vagy »Clydesdale«, vagy »Luffolk« stb. ló.

Hosszadalmas dolog lenne e helyen magát a kiállítást kicsit részletesebben leírni, így csak egy és más impresszió-ól számolok be.

Rendkívül érdekes volt az állatok díjazása.

Sl. a »Hunter« vadász lovakat így bíralták meg:

Elsőben is, lovasával (rendesen a tulajdo-

Gerstenbrein Tamás és Társa

szobrász és kőfaragó mester

Nagyvárad, Rákóczi-út 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagy raktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador Siremlékekben. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyszintén régi sirkövekrenoválását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és

sirkőgyár.

Kolozsvár, Dézsma-utca 21. sz.

Közponri iroda Nagyszében Fleischer u. 17.

Flóktelepek:

Déva. Kolozsvár. Bánpaták.

adói javaslat szerint az ügy megvalósítása által kétségtelen, hogy nagy kihatású szociális gazdasági művet lehet alkotni, mert egyrészt családi otthon létesítenek, elvonják a munkásokat a szociális izgatások alól és a kivándorlást is redukálják. Másrészt egyes vidékeknek hosszú időre munkát biztosít, ami az utóbbi évek szociális mozgalmi során nagyon is érezhető hiánya, óriási gazdasági károsodások elszívése után elemi szükségletté vált.

Javasolja, hogy a vármegye karolja fel az ügyet és hasson oda, hogy az különösen a megye mezőgazdasági járásaiban minél nagyobb mérvű legyen a lakások létesítése.

A lakások építését úgy javasolja megvalósítani Erőss Rezső, hogy a szükséges költségek fedezésére a vármegye saját alapjaiból adományozzon, vagy pedig kölcsönt vegyen fel. Ehez járuljon az állam segélye. Az így létesített alapból minden munkásház álljon 1 szobából, mely 20 négyszögméter nagyságu legyen, továbbá egy konyhából és egy kamrából.

A munkások a lakásért évi bért fizetnek és pedig félévenként. Ez a bér a házak örök áron való megvételének törlesztése is volna oly számítás útján, hogy a telek és a ház költségei 6 százalékát törlesztenék a munkások. Ez az összeg volna a vármegyének fedezet a munkásokra adott kölcsön megtérítésére. A még ezen felül lévő összeget mely még két százalékot tesz ki, a földművelésügyi miniszter adományozza s így évente 8 százalékos ammortizációval térítetik meg a befektett tőke.

Egy-egy ilyen számításán épült ház 1500—1800 koronát igényel. Erre a munkások évente 90—108 koronát fizetnek s így 20 év alatt a ház árát teljesen kifizetik s azaz ő tulajdonukba megy át.

Javasolja tehát, hogy a vármegye határozza meg hány munkáslakást kíván építeni.

Mily kölcsönt vesz fel, vagy alapjaiból mennyit fordít a házakra.

A szabályrendelet fontosabb intézkedése a következőket tartalmazza. Munkáslakásokat először csak ott építenek ahol ingyen telket adományoznak e célra. A munkáslakások csakis ott készülnek el, ahol legalább 10 gazdasági munkás kéri azt. A munkások kötelesek a bért pontosan fizetni, különben a lakások kezelő bizottsága kilakoltathatja a nem fizetőt anélkül, hogy ez a már befizetett pénzt visszakapná.

Végül javasolja az előadó, hogy a közigazgatási bizottság kérje fel az alispánt, miszerint ismertesse az ügyet a földművelésügyi miniszter előtt. Itt egyszersimint tudassa, hogy ezideig Éradony, Gálospetri, Vasad, Szentpéterszeg, Darvas, Hosszupályi, Ant és Okány községek kérték a lakások felépítését. Ezekben a helyeken tartásuk meg a helyszini szemlét és erre miniszteri biztot kérjen az alispán.

Addig pedig míg ez meg fog történni az alispán utasítsa a főszolgabírókat, hogy hassanak oda, miszerint a községek ingyen telkeket ajándékozzanak a munkáslakások céljaira.

A javaslatot a bizottság egyhangulag elfogadta.

A bosnyákok beadványa a külügyminiszterhez.

Az ugynevezett *bosznia-hercegovinai végrehajtó bizottság*, mely különösen a delegációk alkalmával nem egyszer adott életjelt magáról, a következő beadványt intézte *Aehrenthal* báró külügyminiszterhez:

Kegyelmes Urunk!

Az alólírt végrehajtó-bizottság a következőket bátorodik notifikálni (!) Excellenciádnak: Az ozmán birodalomban lefolyt események ijesztő világossággal ébresztették öntudatra Bosznia és Hercegovina lakosságát: a saját hely-

zetéről. A berlini szerződés szignatárius hatalmai csak kényszerhelyzetben engedték át a két tartományt Ausztria-Magyarországnak, de az annexióhoz ők se adták hozzájárulásukat. Ellenkezőleg, a szultán szuverénitásának további fennmaradása minden kételyt kizáró módon kimondott.

Törökország akkor gyenge volt és türte a két tartomány annexióját, amáital hallgatag lemondott az azokhoz való minden jogról. De az Osztrák-Magyar monarchia a két tartomány államjogi helyzetét mindeddig nem tudta precizirozni és Bosznia és Hercegovina ma, harminc év után új experimentumok küszöbén áll, amelyekhez azonban semmi körülmények között sem fogja magát odaadni.

Az Ausztria-Magyarországon folyó nemzetiségi küzdelmek nem teszik ajánlatossá, hogy Bosznia és Hercegovina a monarchiához csatoltassék. E tekintetben se a megrendelt lojális tüntetések, se azok az ígéretek ne tévesszenek meg senkit, amelyek a képviselői rendszerre nézve kilátásba helyeztetek. Harminc évvel ez előtt ráoktrojálták Bosznia és Hercegovinára az osztrák-magyar adminisztrációt. Ma e két tartomány lakossága az erre felhatalmazott végrehajtó-bizottság útján kijelenti, hogy ez az adminisztráció nem kell neki és hogy *önrendelkezési jogát* akarja érvényesíteni.

Az alólírt végrehajtó-bizottság tehát, a lakosság többségével egyetértésben elhatározta, hogy Boszniának és Hercegovinának *önálló állam* való emelésére az előkészületeket megteszi. A végrehajtó-bizottság ezt erőszakos eszközök alkalmazása nélkül akarja keresztülvinni és az ország kormányát alkalmas pillanatban *primo loco egy habsburgi hercegnék* szándékozik telajánlani. Ha azonban a cs. és kir. kormány a kérdés ezen egyetlen elfogadható megoldását ellenezné, úgy a végrehajtó-bizottság abból azonnal le fogja vonni a konzekvenciákat.

Ezt a notifikációt egyidejűleg megküldik a signatárius hatalmaknak is.

1908. szept 1.

A bosznia-hercegovinai végrehajtó-bizottság nevében az elnök:
(Olvashatlan aláírás.)

nos) a nyeregben 6 drb. ló jött a júri elé, mely 3 szakértőből állott. A lovasok paripáikkal előbb lépésben, majd trappban, végül galoppban mutatták be. Ezután le lón véve a nyereg az egyes lovakról és így lett a júri minden egyes tagja által a lehető legalaposabban megvizsgálva. A vizsgálat eredményét össze vetve, kiválasztották a legjobbakat és most ezen kiválasztott lovak mindegyikét a bíráló urak maguk meglovagolták és az a ló kapta az első díjat, a melyik így is, a többinél jobban tette le a vizsgát.

A bíráló végeredménye képpen a díj kiosztás előtt az első díjat nyert lónak piros, II. díjat nyertnek kék, III.-iknek sárga, IV.-iknek zöld színű kokárdát tűztek két oldalt a kantárájába, mire a győztesek még egyszer ellovagoltak a közönség lelkes óvációja mellett a tribünök előtt.

Julius 1-én tekintette meg a kiállítást az angol trónörökös nejével, kiket a kiállításban a devouschieri herceg kalauzolt, mint az angol kir. gazd. egyesület védnöke.

A királyi fenségek egy pompás udvari fo-

gaton járták be a kiállítás területét, hova ez alkalommal a rendesnél is nagyobb közönség gyűlt egybe.

A fenségek minden iránt nagy érdeklődést tanúsítottak és nem egy helyen barátságosan szólították meg a kiállított tárgyak tulajdonosát.

A trónörökös feltűnően hasonlít bátyjához a mostani uralkodóhoz.

E nap délutánjára volt kitűzve a kiállítás egyik legérdekesebb pontja a díj ugratás, melyet a trónörökös és neje is végignéztek az udvari páholyból.

Társaságunknak az angol királyi egyesület kitüntető figyelme folytán közvetlenül a királyi páholy mellett volt a hely fenntartva s így volt alkalom megfigyelni az udvari páholyban történendőket is.

A fenségek megérkezte előtt a páholyban gyülekeztek a lordok, kik mindnyájan fekete szalon ruhában voltak öltözve.

A fenségek megérkeztek a lordok egyszerű felállással és kalaplevéve üdvözölték a

trónörökös, ki neje, a devnuschieri herceg és ennek kíséretében jelent meg.

A trónörökös a hercegnét ültette jobbára, míg bal oldalon felesége foglalt helyet, ki mellett jobbról a devouschieri herceg foglalt helyet.

A mint a fenségek helyet foglaltak, a lordok is leültek és egész nyugodtan feltették kalapjukat.

Ezután kezdetét vette a díj-ugratás, melyek a trónörökös látható érdeklődéssel nézett végig.

A versenyzőknek öt akadályon keresztül kellett ugratni, amelyek a következő sorrendben voltak felállítva: 1. kb. 120 cm. magas sövény; 2. kettős sövény akadály egymástól alig 3 méternyire; 3. egy magas kb. 170 cm. lécaakadály; 4. egy széles kőfalárok; 5. 150 cm. sövény gát és utánna 2 m. széles vízzel telt árok.

Összesen 11 ló indult és ezek közül James Gleucross lova vitte el a babért.

Az ugratás bővelkedett mulatságos jelenetekben, így E. Scott «Derby» nevű lova ma-

<p>.....</p> <p>Rákóczi-út</p> <p>Oláry-ház</p> <p>.....</p>	<p>TANKÖNYV és iskolaszer szükségletünket szerezzük</p> <p>=====</p> <p>SEBŐ IMRE =====</p> <p>könyv és papirkereskedésben Nagyváradon Rákóczi-út.</p>	<p>.....</p> <p>Rákóczi-út</p> <p>Oláry-ház</p> <p>.....</p>
--	--	--

Öngyilkos segédjegyző.

Rövid pár napi megszakításokkal egymásután a negyedik intelligens ember fordította maga ellen a fegyvert s dobta el magától könyveiműen az életet. Szinte megdöbbentő ez az erkölcsi állapot, mely megfosztja józan eszétől az embereket s életerős, hasznos polgárokat dob oda a megsemmisülésbe. Tegnap ismét egy segédjegyző követett el öngyilkosságot két leány szeme előtt, akik közül az egyiket szerette.

Az öngyilkosságról margittai tudósítónk a következőket telefonálja.

A margittai járáshoz tartozó Papfalva községben általános feltűnést keltett a segédjegyző öngyilkossága. A fiatal 22 éves ember, Majoros Dániel egy hónapja lett Paptalvára kinevezve segédjegyzővé. Előzőleg Sajó-Gömör községben volt alkalmazva mint segédjegyző. Innen pályázat útján nyerte el a papfalvai segédjegyzői állást. Papfalván hamar megkedvelték a rokonszenves fiatalembert.

Majoros Dániel az egy hónap alatt belsőbb ismeretséget kötött a körjegyző családjával és a jegyző fiatal leányával Borsos Gabriellával. — A fiatal ember udvarolt a jegyző leányának.

Az utóbbi napokban a segédjegyzőn különös izgatottság volt észrevehető. Ez a változás annál feltűnőbb volt, mert előzőleg nyugodt természetű csendes viselkedésű volt. A feltűnő változásnak senki sem tulajdonított nagyobb dolgot. Tegnap azonban a fiatalemberen tulságos nagyfokú idegesség vett erőt. Ebéd után az irodába ment be s ott leveleket írt.

Félóráig volt az irodában a segédjegyző s azután magához vette a leveleket és egy revolvert. A levélírás után bement a jegyző lakására és az ott időző Borsos Gabriellát és Schwartz Fánit felkérte, hogy menjenek vele ki az erdőbe szedret szedni. Délután 2 órakor mentek el hazulról ki az erdőbe.

Az erdő szélén Majoros Dániel izgatottsága

tematikai pontossággal dobta lovasát a vízzel telt árok közepébe; Gilbert Turubull jun, »Prisoner« nevű telivére pedig átugorva az első gátat, szép formában indult a kettős sövény gát felé. A gát előtt azonban »stoppolt« és míg ő a gáton innen maradt, addig lovasa egy szép ívben repült át — nélküle — a gáton! Ezt a szégyent kikelvén javítani, a lovas mintha semmi sem történt volna újra nyeregbe pattant és azzal ismét neki viszi lovát az akadálynak, de az eredmény csak kevéssel volt jobb, mert ez uttal nem röpült oly nagyot; ekkor aztán harmadszor ment neki az akadálynak és akkor szerencsésen — harmadszor pottyant le, a trónörökös és az egész publikum hahotája között, a bátor de kevésbé szerencsés lovas!

A lókiállítás mellett igen gazdag volt a szarvasmarha-sertés-juh-baromfi, a gép és végül a kerti kiállítás.

New Castle-ből ismét Londonba tért vissza a magyar társaság, hogy mi előtt bucsut mondanánk »Albion«-nak megnézzük Londonnak még nem látott nevezetességeit, ilyenek voltak a »Tower« királyi vár, Szent Pál-templom a Themse partja, »Britisch Muzeum« a francia és angol kiállítás stb. Ezek mind olyan dolgok, hogy bármelyikéről köteteket lehetne írni:

Londonban július 3-án tartotta a magyar gazdák társasága »az apostolok osztását« és szivélyes bucsu után ki Német, ki francia, ki meg Belga-ország felé vette útját, hogy hazatérve a lehetőség szerint a »haza« javára fordítsa szerzett tapasztalatait.

Gutori Földes Béla.

a tetőfokra hágott. A leányok előtt minden bevezetés nélkül elővette a leveleket s kérte őket hogy juttassák címzett helyeikre.

A leányok rosszat sejtettek és nem fogadták el a leveleket, hanem elfutottak haza. Oda-haza fellármázták a községet, ahonnan az emberek izgatottan futottak ki az erdő szélére.

Az erdő szélén borzadva állottak meg az emberek. A fák árnyában vérbe fagyva találták át őt szívvvel a segédjegyzőt. A hullát azonnal beszállították a község házára, ahol ravatalra helyezték. Az öngyilkosságról értesítették a fiatal ember szüleit, akik Papfalvára fognak utazni.

Az esetről jelentést tettek az ügyészségnek is, mely megadta a temetési engedélyt. A hátrahagyott levelek közül egyet az édesanyjának egyet a községi jegyzőnek és az utolsót a testvéreknek írta. Az öngyilkosság oka még ezideig ismeretlen.

UJDONSÁGOK.

* **Kinevezések.** Ő felsége Görömbey István nagyváradi kir. ügyészt az aranyosmaróthi törvényszékhez bírává nevezte ki. — A nagyváradi kir. ítélőtábla elnöke a vezetése alatt álló kerületébe Csatory László ügyvédjelölt nagyszalontai lakost, díjtalan joggyakorlókká nevezte ki.

* **Aszfaltoznak Velencén.** Nagy események és átalakulások történnek most Velencén és kapcsolt részein. A civilizáció hullámvérése újból leszakít egy darabot abból a láthatatlan kínai falból, mely ezt az elmaradt városrészt övezte. A villanyosvasut és világítás után bevonul ide is az aszfalt, hogy végre, miután annyi ideig bűnhődtek a Körözsökő áldásait, az aszfalttal kárpótolják magukat eddigi szenvedéseikért. Eltűnik a Kolozsvári-utcáról a régi világból való kövezet, mint egy viseltes ruhadarab és sima egyszerre hengerelt aszfaltot ölt magára. Eltűnik a sülyesztő mélységébe az a nyaktörő járda, annyi tyukszem és rossz cipő-sarok okozója, amelyre bátran ráillet a népdal eme sora: »Ez az utca bánat utca, bánat kövel van kirakva.« Az aszfaltozás gyorsan halad előre s már a Templomtérrig kész a járda az egyik oldalon.

* **Áthelyezés.** A nagyváradi kir. főügyész Cséfalvi Peter békéscsabai kir. járásbírói és Barát Pál gyulai kir. törvényszéki fogházöröket kölcsönösen áthelyezte.

* **A nagyváradi—debreceni helyiérdekű vasut.** A tervbe vett Nagyváradi—debreceni helyiérdekű vasut ügye minden lépésénél akadályokba ütközik. Legújabbán Kiszántó község képviselő-testülete 15000 koronát szavazott meg a vasut építési költségeire. A képviselőtestület határozatát a vármegye elfogadta s jóváhagyás végett a belügyminiszterhez küldte fel. A belügyminiszter a képviselőtestület határozatát nem hagyta jóvá, mert azt túlmagasnak találta. Leiratában azonban jelzi a miniszter hogy kormányhatósági jóváhagyását nem fogja megtagadni, ha a 15000 koronát redukálja a község.

* **Biharmegye a múlt hóban.** Bihar-megye közigazgatási bizottsága tegnap tartotta meg szeptember havi ülését. Az ülésen Miskolczy Ferenc dr. alispán elnöklété alatt jelen voltak Feiser Antal, gróf Tisza Kálmán, Keszthelyi Zoltán, Erőss Rezső, Verner Kálmán, Wallner Ödön, Varró Domokos, Telegdy József, idős Markovits Károly, Lázár Márton, Papp János

Papp Miklós, dr. Móricz Ernő, Balogh János, Gerlán Gábor dr., Szunyogh István. Keszthelyi Zoltán az alispán időszakos jelentésével nyitotta meg a tárgyalásokat. A főorvos jelentése szerint az egészségügy a múlt hóban kedvezőle-nebb volt mint az előzőben. Az elmúlt félévben hatvannal több trachomás beteget kezeltek mint a múlt év első felében. Ezek közül 55 beteg Amerikából hurcolta be szembaját. A megfelelő intézkedések fogantatosítva lettek. — Több lényegtelen jelentés után az ülés déli 1 órakor véget ért.

* **Ahol a lakosok köveznek** Nem mindennapi ajánlat érkezett a mai tanácsülés elé, mely nincs minden pikantéria nélkül, mert szomorúan illusztrálja, hogy egyes utcáknak hogy el vannak hanyagolva külső rend és kövezés dolgában. A Fecske-utca lakói ugyanis látva, hogy a bacillusok özönbe fulnak, ha megvárják azt az itéletnapit terminust, míg az utcájukat kikövezik és jó karba hozzák, maguk erejéből s a város gondnoksága nélkül akarnak segíteni a náluk levő mizáriákon. Készek a maguk költségén az utcát kiköveztetni és a vízvezeték is bevezetni és pedig a háztulajdonosok arány szerinti hozzájárulása útján s azzal a feltétellel, hogy kiadásukat, illetve a hozott áldozatokat a város annak idején (értse: a messze jövőben!) ha a kövezés a Fecske-utca-ra kerül, megtéríti.

A tanács az érdekes ajánlatra úgy határozott, hogy megbizta a főkapitányt, írassa össze a fecske-utcai lakosokat s vegye kimutatásba, hogy ki milyen összegben járul hozzá ott a kiadásokhoz. Ajánljuk ezt a házi kezelést a hasonló sorsu utcák figyelmébe azon mot óval: »Segíts magadon, az Isten is megsegít!«

* **A Breider-ház felépül.** A Breider-féle ház még mindig nem szűnt meg dolgot adni a hatóságnak. A szomorú emlékeztető épület ügyével tegnap ismét foglalkozott a városi tanács. Legutóbb ugyanis a Vágó testvérek budapesti cég kérte az épület felépítésére vonatkozó engedélyt. A Vágó testvérek azzal indokolják kérelmüket, hogy a főmérnök által előírt kellő intézkedéseket minden tekintetben fogantatosították és így nem áll utjában semmi az építkezésnél. Gerő Ármán főkapitány ellene van az engedély megadásának, mert véleménye szerint az épület alapjában véve rongálódott meg a szerencsétlenség alkalmával és így azt teljesen újonnan kell felépíteni. — A tanács mindazon által megadja az építési engedélyt úgy azonban, hogy a mérnöki hivatal köteles mindenben ellenőrizni az építkezés fogantatosítását.

* **A tanoncotthon gyűlése.** A nagyváradi tanoncotthon felügyelő bizottsága tegnap dr. Berkovits Ferenc elnöklété alatt gyűlést tartott, melyen a bizottság tagjai nagy számban jelentek meg. Szüts Izsó igazgató terjesztette elő a tárgyakat. A bizottság ezuttal végleg megalakult, elnöke Glac Antal, alelnöke dr. Berkovits Ferenc, igazgatója Szüts Izsó, orvos dr. Edelmán Menyhért, pénztárnoka Szondy Vilmos lett. A bizottság 3 új taggal kiegészítette magát a városi és megyei árvagyámmal: Nagy Lajos, Szántó Lajos és dr. Moskovics Miklós gyárossal. Előadó referált a tanoncotthon építkezése és szervezése ügyének állásáról. Jelentette, hogy a tanoncotthon okt. 15 én nyílik meg, addig befejezik az építkezést is. Előadó Edelmán indítványára az Orsz. gyermekvédő liga útján javaslatot tesznek a miniszternél az intézeti családifő kinevezésére vonatkozólag.

erre városunknak és az ipariskolának egyik tanítója van kiszemelve. A rendtartási szabályzat kidolgozására egy bizottságot küldtek ki. A tanoncotthonban a fizetéses növendékek díját havonként 20 koronában állapították meg.

* **Halkonzervgyár Nagyváradon.** Irom Simonné kérelemmel járult a városi tanácshoz, hogy a Szarvassoron halkonzervgyár felállításához a szükséges építkezési engedélyt megkapthassa. A kérvényre Hencsel Lajos szarvassori lakos többet magával egy kontra kérvényt adott be, melyben az engedély megtagadását kérték. A tanács tegnap foglalkozott ezzel az ügygyel és az építési engedélyt megadta olyan figyelmeztetéssel, hogy az iparendedélyt külön kell kérni. Az iparendedélyt pedig nem fogja megkapni a vállalkozó.

* **Halálozás.** Nagyvárad városa egy érdekes emberrel lett szegényebb. Weigl Miklós halt meg ma este 57 éves korában 2 évi súlyos betegség után. Az elhunyt 21 évig volt főportása a »Széchenyi«-szállónak és mint ilyen városunk ismert alakja volt. Halála, nagy családján kívül — tekintélyes rokonságot borított gyászba.

* **Szerencsétlenség egy bányában.** A biharpüspöki kavicsbányákban tegnap Varga Sándort a leornáló kavics agyonütötte. Vargát már előtte való napon figyelmeztette a munkavezető, hogy ne az aláásott területről szedjék a kavicsot, hanem a föld színéről. A figyelmeztetést azonban nem teljesítette Varga s így omlott rá a kavics. Az esetről jelentést tettek az ügyészségnek, mely elrendelte a vizsgálat megindítását.

* **Csalás pénzváltásnál.** Nagy Béláné panaszt emelt Krajenovics Joán bolgár kertész ellen, hogy ez mikor vásárolt tőle, a pénz felváltásakor egy régi kétförintost adott neki 5 koronás helyett. A panaszolt váltási ügyben folyik a büntügyi eljárás.

* **Haragos cukorárus.** Özv. Sivó Brunzikné panaszt emelt, hogy Gyula nevű 13 éves fiát, aki tegnap éjszaka Szent László-téren Svidóvits János cukorárustól cukrot akart venni Svidóvits tolvajnak nevezte s botjával 40 koronát érő hegedűjét összetörte.

* **Rendőri hírek.** Kedélyes vendég. Tegnap délelőtt a Kispipa vendéglőben ebédelt a többek között Lovász Anna hely és foglalkozás nélkül levő s körülbelül 70 éves nő. Tetten érték, hogy 3 asztal kendőt, kanalat, kést és villát lopott, ezenkívül az elfogyasztott enni és inni valóból is letagadot. Mikor megmotoszták, futásnak eredt és csak a Kishidőlőnél fogták el. Lezárattott. — *Gazdájukat váró állatok.* Bitangásban találtak egy sovány libát és 2 ritka szép házi nyulat. Ha 3 nap alatt nem jön értük gazdájuk, az állatok dobra kerülnek.

* **Bebe Károly** Vizaknáról hazaérkezett s máától kezdve az EMKE-kávéházban hangversenyez.

* **Ingyenes munkaközvetítés.** Iparos tanulók elhelyezése. Felhívjuk a t. szülők és a t. iparosmesterek figyelmét ama körülményre, hogy ingyenes tanoncközvetítő irodát állítottunk fel. Ennek célja az ipari pályára készülő tanulókat állandó felügyeletünk és ellenőrzésünk alatt jóra való, gondos és szakavatott iparosmestereknél elhelyezni.

A hivatalos órák alatt naponta d. e. 11—12-ig és d. u. 4—6-ig csakis személyes jelentkezéseket fogad el.

Az Inas-Otthon és az iparokt. bizottság megbízásából: *Szűts Izsó* ipariskolai igazgató.

* **MOLNAR H.** Bémer-téri cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és tésztasütemény kapható. Telefon 395.

Reichard gyermek czipői a legjobbak.

* **Kellemes szórakozás.** *Fülöp István* az Európa szálloda tulajdonosa kellemes meglepetésben részesíti vendégeit. Nap-nap után s esténként mozgó fényképes előadásokat tart, szép időben gyönyörű, Nagyváradon csaknem egyedül álló kertjében, kedvezőtlen idő esetén pedig a tágas étteremben. Hetenként háromszor ujjváltozatos műsor. Nagyszerű magyar konyha. *Saját termései borok és állandóan finom csapolt Dréher-sör. Belépti-díj nincs.* A zenét *Pócsi Laci* hírneves zenekara szolgáltatja.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Csütörtök: Gépirókisasszony.
Péntek: Gépirókisasszony.
Szombat: Nincs elvámolni valója?
Vasárnap: Berger Zsiga.

Gépirókisasszony.

A tegnapi nyári operett ujdonság határozottan sikert aratott. Ugy az érdekes szövési mese, mint az eléggé ötletes szöveg, a szép gördülékeny versek, amelyek *Somlyó Zoltán* helybeli zsurnaliszta ügyes tollát dicsérik, de főképen a fülbemászó, dallamos zene, valamint a színes, változatos rendezés mindenkinek megnyerték a tetszését. Kár, hogy a harmadik felvonás ellapul s bár a zeneszerző inventiója nem merül ki, de a szövegíró csak fáradtan viszi a darabot a befejezés felé.

A darab meséjét nem írjuk meg, mert azt hisszük, hogy akit érdekel, az meg fogja nézni ezt a valóban csinos operettet. Jakobson (*Sik Rezső*) személykikölcsönző vállalatánál vannak alkalmazva *Jost Mici* és *Gaston*, akik sok bonyodalom után egymásé lesznek. Ebben a két rokonszenves szerepben remekeltek *Diósy Nusi* és *Kassay*. *Diósy* kedves játéka, behizelgő hangja sikkes tánca nagyban emelték a darab sikerét, míg *Kassay*, ez az ezermester, nemcsak mint rendező tűnt ki, hanem igen rokonszenves alakítást is nyújtott. Szép bári tonja is mindig tetszést arat. Szépen énekelt *Toronyi* is, kinek nagyon használt a vakáció, hangja tisztán s erőteljesen cseng a legmagasabb fekvésben is. (H.) *Sik Rezső*, *Hajnal* és *Lányi Edith* osztottak még az est sikerében nemkülönben *Vank*, a i akrobata jelmezében harsogó kacajt keltett. A zenekar *Várady Aladár* szakavatott vezetésével a zeneszámok szépségeit kellőképpen érvényre emelte.

Reméljük, hogy a darabot még több telt ház fogja végignézni annál is inkább, mert mint személyesen meggyőződhattunk róla, az emeleti helyek már föl vannak emelve s a nézőtér minden részéről jól látni a színpadot. —δ.

* **Ballettek a szinkörben.** A szinkör előadásait *Erdélyi Miklós* igazgató mindenképpen elevenné és változatosá akarja tenni. Ezért a jövő hétre szerződtette a Király-Színházról az *Irisz-ballettet*, amely a fővárosban hetek óta igazi tetszés mellett mutatja be a legújabb és legsikkesebb angol és francia táncokat. Pénteken a »Berger Zsiga« előadásán az Antalfy-féle tánciskola végzett növendékei fognak felvonásközökben ballettet rendezni. Antalfy Margitka szóló táncokkal készül a pénteki előadásra.

* **Berger Zsiga.** Vasárnap este kerül a nyári szinkörben bemutatásra »Berger Zsiga«, ez a nagyszabású énekes fővárosi életkép. Ez a

nap nagyon sok érdekességgel fog szolgálni a közönségnek. A darab harmadik felvonásában nagy kabarét rendeznek, amelyben a társulat összes elsőrangú erői közreműködnek. Énekszámok, vidám prózai dolgok, humoros szavatelatok, táncok fogják ezt a felvonást tarkítani. Maga a darab is fölötte ötletes és mulattató s teljesen beillik abba a keretbe, melyet a nyári szezon előadásairól előzetesen megalkotott az igazgatóság.

IRODALOM.

Hajnal. Az amerikai magyar katolikusok jelesen szerkesztett folyóiratának 24. füzetébe közleményeket irtak: *Csernitky István*, *Dénes Ferenc*, dr. *Helvey Lajos*, *Homicskó Jenő*, *Hortobágyi József* és *Messerschmidt Géza*.

EGYESÜLETEK.

Gyermekvédelem a keresztény szeretet alapján. Az esztergomi »Keresztény szeretet országos gyermek védő műve« című egyesület alapszabályait a m. kir. belügyminiszter az 1898. évi 98.665 szám alatt láttaozta.

TÁVIRATOK.

Wekerle Budapesten.

Budapest, szeptember 2. *Wekerle Sándor* miniszterelnök a hét végén Budapestre érkezik. A miniszterelnök részt fog venni a király fogadtatásán.

Magyar átiratok Bécsben.

Bécs, szeptember 2. Az osztrák pénzügyminiszter rendeletet adott ki az összes adóhivatalokhoz, hogy a Magyarországból érkező átiratokat anélkül, hogy azok mellé német fordítás volna mellékelve szónélkül intézzék el.

Kossuth L. Tódor Budapesten.

Budapest, szeptember 2. *Kossuth Tódor* ma Budapestre érkezik testvére látogatására. A jelenlegi látogatás a rendező őszi látogatása *Kossuth testvére*nek. Pár napig fog Budapesten időzni a miniszter öccse és azután ismét vissza utazik.

A marokkói bonyodalom.

Lalla Marnia, szept. 2. *Muley Hafid*ot ma Udjdában szultánná proklamálták. A lakosság örömmünnepeket rendez. A francia hatóságok semlegesesen viselkednek.

Lajos Viktor főherceg Budapesten.

Bécs, szeptember 2. Ugy látszik, hogy a kibekülés a király és egyellen még első testvéröccse, *Lajos Viktor főherceg* között teljes. Ischlből ugyanis jelentő tudósítónk, hogy határozottan hire jár, hogy *Lajos Viktor főherceg* szeptember 8-án részt fog venni az Erzsébet-templom beszertelésén.

Ezen az ünnepélyen előreláthatólag az összes főhercegek meg fognak jelenni. *Lajos Viktor főherceg* előbb Ischlbe utazik és onnan fog *Mária Valéria főhercegnővel* Budapestre menni. — Szeptember 20-án *Lajos Viktor főherceg* egyidőre ismét Ischlbe érkezik.

TANÜGY.

Az ipariskola értesítője. A nagyvárad szakirányú iparos tanonciskola s az iparos tovább képző tanfolyamok értesítőjét Szűcs Izsó igazgató állította össze. Az értesítő elején egy pillantást vet az igazgató a most kezdődő tanévre: a 40 bennlakóra berendezett tanoncotthon ismerteti, mely az idén nyílik meg. Gelléri Emil rövid értekezésben az iparos tanoncok tanulmányi kirándulásairól ír. Az értesítő többi része a tanév történetét, a tanszerek gyarapodását, a tanerők és tanulók névsorát közli. A statisztikai kimutatás szerint volt az 1641 növendék közt 1538 magyar, 2 német, 5 tót, 1 orosz, 95 oláh, vallás szerint 466 róm kath., 105 gör. kath., 143 gör. kel., 680 református, 29 ágostai, 2 unitárius és 216 zsidó.

Az állami iskolai gondnokság gyűlése. A nagyvárad állami iskolák gondnoksága tegnap Mezey Mihály elnöke alatt gyűlést tartott. Elnök bejelentette a tanítói és tanítónői kinevezéseket, melyek a gondnokság tagjai közt is nagy elégedetlenséget keltettek. Indítványozták is, hogy a gondnokság sajnálattal vegye tudomásul e kinevezéseket, de többek hozzászólása után egyszerűen vették tudomásul azokat. Különösen dr. Hoványi Gyula felszólalása győzte meg a tagokat arról, hogy a sajnálat vagy elégedetlenség kifejezése a törvényhatóság dolga, mely az állammal a szerződést megkötötte. A törvényhatóság, ha meggyőződik arról, hogy egyforma képesítés mellett lettek mellőzve a helybeliek, nem fog kélni az illetékes felszólalással. Jelentette elnök, hogy az igazgatói teendőik végzésével Soós László és Tóth Imre tanítókat bizta meg a miniszter. Folyó ügyek elintézése, a helyiségek beosztása, új gondnoksági tagok eskütétele stb képezte még a gondnoksági gyűlés tárgyát.

Beiratások a Széles utcai iskolába. A Tisza K.-téri községi elemi leány és a Széles-utcai községi elemi fiúiskola az V. és VI-ik osztályokkal kibővített s a beiratások folyó hó 5-ikéig raponként d. e. 8-11-ig és d. u. 3-5 óráig az említett iskolák helyiségében eszközöltek. Nagyvárad, 1908. szept. 2-án.

Igazságszolgáltatás.

A ki a birkáit kétszer adja el.

Prosku Simon a széplaki vásárra 92 birkáját hajtotta fel, hogy azokat eladja. A vásár sikerült is, amennyiben sikerült eladnia Farkas Mayer debreceni lakosnak 828 koronáért.

Prosku Simonnak az alku szerint Debrecenbe kellett volna hajtania a birkákat, el is indult erre az utra.

Hogy-hogy nem utközben megtetszettek a birkák valakinek és jó árt kínáltak érte. Prosku Simon uram kit kísértésbe hozott a pénzördöge, fogta magát és még egyszer eladta a birkákat és azután mint a ki jól elvegezte dolgát hazament.

Azonban ebbe a dologba beleszólt az ügyészség is, hol Farkas Mayer a káros feljelentése alapján megindították ellene a vizsgálatot.

A nagyvárad kir. törvényszék, mint büntető bíróság Millye Gyula elnöke alatt tegnap tartotta ez ügyben a főtárgyalást és a beismerésben levő vádlottat a btk. 379. §-ba ütköző és a 380. §. szerint minősülő család bün-

tetésben bűnösnek mondta ki és ezért öt 8 havi börtönre ítélte.
Az összes felek telebbeztek.

NYILTTÉR.

Zongora órákat

eredményesen ad ügyes zongora tanítónő.

Felvilágosítás a Teleky-utcai zárdában szerezhető.

REGÉNYCSARNOK.

A P É N Z.

Irta: C. V.

(Folytatás.)

17

XIII.

Bukott angyal — védangyal.

Midőn másnap reggel, a fiatal leány kábultságából magához tért, fölmerültek emlékezetében cselekedetének indokai s ama halkán ejtett rémes szavak, melyeknek hallatára vére jéggé dermedt s hanyatlani érezte volt erejét. A bűn ocsmány gonoszságban szövetekezett, Andor élete ellen törnek ma éjjel, orvul megtámadja Jankó s kérelhetlen, rettenetes kezével majd szívébe dőli a kést. Látta képletben drága vérért, a mint Jankó késéről lecsordult, hallotta segélykiáltását elhangzani a néma éjben s látta férfias alakját leroskadni a porban...

Szívét sajogni érzé legmélyebb mélyeiben s érzé egyszersmind, hogy paizsul szolgálna s fölloagná vajmi örömet saját keblével az Andornak szánt gyilkos hegyét s oly elszántságot érte magában, melyhez hasonlót még nem képzelte volt.

Egy sajtyszerű érzelmek rejtelmei előtt állunk:

A szerencsétlen nő, kinek multja nem ment minden hibától; e szánandó teremtés, kit a körülmények végzettszerű összetalálkozása az örvénybe sodort; ama lény, kinek fiatal arcaira pirosítót mázoltak s megtanították jó korán a szinlelésre; ő, kinek hivatása a kacér mosoly, szíve rejtett szentélyében egy fenséges érzelmekre bukkant, mely mintha külön válna a mindennapiasság aljas üzemleitől, — megőrizte gyémánt tisztaságát.

Minden a mire visszaemlékezett, minden a mi körötte élt, gonosz, ocsmány, vagy pórius volt, csak Andor alakja magaslik ki.

Sajátságos rejtélye az emberi szívnek, hogy ha a hibák balmaza közt fentartja magát egy-egy erény, természete egész hatalmában nyilatkozik az.

Vilma vonzalma, melylyel Andor iránt viseltett, szeplőtlen és tiszta volt, de nem hiányzott benne az erély sem, mi a nagy szenvedélyek alapföltétele.

A fiatal leány erélyt és bátorságot érzett magában, Andorért mindent kockáztatni, hogy életét megmentse.

Mérlegelni kezdé tehát mindenekelőtt az eszközöket, melyek e cél elérésére rendelkezésére állanak.

Ha följelenti egyszerűen ama néhány szót, melyet tegnap ellesett s a rendőrtiszt véletlenül épen a kövér asszony lekötöleztette találna lenni, értesítené őt a földadás tárgyáról s elhalasztatnék a merénylet, de más alkalommal óvatosebben végrehajthatnák.

A pór népet a rendőrségnél reggelenként nyilvánosan szokták kihallgatni, raporton s még az is megtörténhetnék, hogy a sorrend az nap

nem kerülne reá; ismerte a rendőri alsóbb közegek méltatlan, durva bánásmódját, csökönőségét s az esélyek száz meg száz lehetőségét mérlegelve, abban állapodott meg, hogy senki-nek mit sem szólva, maga megy ki a majorok közé az éjjel; mert bármily vakmerő legyen is Jankó, egy harmadik jelenlétében nem támadhatja meg Andort.

Számítása helyes volt, mert egy zsvány sem fogja tanu jelenlétében kockáztatni a gyilkosságot.

A legfőbb nehézség a fiatal leányra nézve abban rejlett, hogy miként távozzék a háztól, éjnek idején, anélkül, hogy a vastag asszony észre vegye.

Tudta, hogy kapu bezárta után a kulcsot mindig párnái alá szokta helyezni s onnan, ha egyszer elaludt, kicsempészheti.

Léni csak akkor nem tudott nyugodtan aludni, ha napközben valamiért fölbozankodott, de Vilma ismervén természetét, el vala szánva szóltanul tünni méltatlanságait, szeszélyét, — zugoldás nélkül legdurvább bánásmódját.

Volt is része benne elég, jelesen az nap; a vén sátán nem felejtette a tegnapi jelenetet, ezer szemrehányással illette, gyönyörködve a védtelen teremtés keservén s könyein.

A szegény leány végtelent türt, míg kinzója végre belefáradt, ágyát megvette, lefe-
kűdt s a duzzadó pehely párnákon elaludt.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Ertéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, szept. 2.

Osztrák hitelrészvény	—	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	—	748.—
Leszámitoló bank	—	—	743.75
Rimamurányi	—	—	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	—	—	692.25
Közuti vasut	—	—	552.—
Városi villamos vasut	—	—	269.—

A gabonatőzsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, szept. 2.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.68

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. szept. 2.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	—	93.50
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	—	94.50
Magyar nyeresemény sorsjegy kölcsön	—	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	—	145.—
Osztrák járadék papirban	—	—	97.25
Osztrák járadék ezüstben	—	—	99.—
Osztrák járadék aranyban	—	—	116.50
Osztrák korona járadék	—	—	97.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	150.25
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	1730.—
Magyar hitelbank-részvény	—	—	748.—
Osztrák hitelbank-részvény	—	—	631.50
Magyar hitelrészvény	—	—	689.50
London vista	—	—	240.—
Páris vista	—	—	95.50
20 márkás arony	—	—	23.51

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

A jövő tanévre szükséges

összes

tan **köny** **ve** **k**

valamint mindennemű

tan- és írószerek

:: **kaphatók** ::

SEBŐ IMRE

könyv- és papirkereskedésében

Rákóczi-út Oláry-ház.

Az őszi és téli áruk kiárusítása megkezdődött

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházában,

hol a legjobb minőségű őszi és téli kelmék, se-lyemblousra valók, őszi és téli felöltő modellek, szőrmegallérok, kabátok, fehérenműek, vásznak, szőnyegek, függönyök, asztalneműek stb.

végeladási árban árusíttatnak ki.

Saját érdeke tehát mindenkinek, hogy ebbeli szükségletének beszerzése előtt a cég áruházát felkeresse, hol az árak rendkívüli olcsóságáról az áruk jó s á g á r ó l személyesen is meggyőződhetik.

Elsőrangú divattermelben a legszebb angol kosztümök és francia tolettek igen jutányos árban vállaltatnak.

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-tér.

Fülöp István Európa szállodája.

Nagyvárad legkellemesebb látogatott, szórakozó helye. Most nyílt meg az Európa remek herthelyisége. Kitűnő egészséges hegyi levegő. Villamos megállóhely. Telefon. Naponta pompás cigányzene. A vendéglős sejtát t e m é s ű , kitűnő boraival, finom Dréher sörrel szolgál a közönségnek. Elsőrendű konyha. A szoba árak igen mérsékeltek. Az előkelően berendezett szállodát és a gyönyörű kerthelyiséget ajánljuk a közönség figyelmébe.

Spitz Jenő

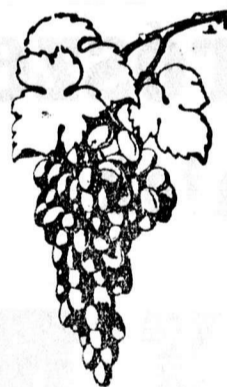
épület üveges
Nagyváradon,
Nagy Teleky-utca 16. sz.

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy egy a mai kornak teljesen megfelelő üveg, porcellán, tükör és kép üzletet nyitottam. Raktáron tartok mindenféle szervizeket, lámpákat, tükröket, képeket a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig.

Elfogadok képek keretezését, épületek üvegezését és egész éven átali jókarban tartását mérsékelt árak mellett.

Nagyobb épületek üvegezéséhez költségvetéssel szolgálok. Szíves meghívásra bárhol megjelenek. Csak kérem egy levelező lappal felkeresni méltóztassanak. A nagyérdemű közönség pártfogását kérem.

Spitz Jenő, üveges
Egy liter petróleum 20 fillér.

20 krajcár kilója

a mézédés legfinomabb
chassellas és mus-
kotály.

csemege szőlőnek

M E R T Z

fűszer- és csemege üzle-
tében, **Körös-utca.**

— Telefon szám 448. —

Ezen szőlő kizárólag eredeti 5—6 és 10 kilós kosarakban lesz árusítva, kosár hozzá ingyen. Magyar bodegámban a legjobb hegyborok legolcsóbb árban lesznek kimérve. Pontos kiszolgálás.

Magyar király államoasutak igazgatósága.

221943 szám.

Hirdetmény.

Vonatkozással a f. é. 181739 sz. a. és az 1909—1911 évre szállítandó pirszénre kiadott pályázati felhívásunkra pótlólag közöljük, hogy az ott felsorolt évenként szállítandó mennyiségek tévesen lettek kitüntetve, amennyiben az évenként szállítás alá kerülő mennyiségek a következők:

775 tonna dió pirszén
975 > kocka >
500 > darabos >

Az ajánlati felhívásban felsorolt többi feltételek változatlanul maradnak.

Budapest, 1908. augusztus 23.

Az általános igazgatási főosztály:

Olvashatatlan aláírás,
miniszteri tanácsos, igazgató.

MEGHIVÓ.

A »Közgazdasági Bank Részvénytársaság« kebelében alapítandó »Közgazdasági Koronás Takaré- és Hitel-szövetkezet« 1908. szeptember hó 8-án délelőtt 11 órakor a Közgazdasági Bank r. t. üzlethelyiségében (Teleky-utca 10. sz.) tartandó

alakuló közgyűlésére

a t üzletrészjegyzők ezennel meghivatnak.
Nagyvárad, 1908. augusztus hó 27-én.

Az alapítók.

T Á R G Y:

1. Az alakulás kimondása.
2. Az alapszabályok jóváhagyása.
3. Igazgatóság, felügyelő-bizottság és igazgató-tanács tagjainak megválasztása.
4. Egyéb indítványok.

Jó családból való ke-
resztény leánykát az

iskolai idényre

előkelő család teljes el-
látásra elfogad.

— Cim a kiadóba. —